

Oponentní posudek disertační práce

Ing. et Ing. Ondřeje Tichého

Vývoj organizačního chování vlivem ICT

I. Aktuálnost tématu disertační práce

Disertační práci považuji tematicky za aktuální a z odborného hlediska za inspirativní. Disertační práce se zaměřuje na výzkum vztahu českých organizací a českých zaměstnanců k moderním informačním a komunikačním technologiím (ICT). Hlavní osou disertační práce je hledání odpovědi na otázku jak se ICT osvědčily a jestli dokázaly ovlivnit organizační struktury organizací. Velmi aktuálním dílčím tématem hodnocené práce je problematika tzv. technostresu. Zejména otázka, zda technostres má negativní vliv na pracovníky a na snížení produktivitu práce.

II. Splnění stanoveného cíle

Hlavní cíl disertační práce je strukturován do sedmi položek, což nepovažuji za šťastné, protože dochází k rozmělnění řešení zadaného tématu na parciální části. Struktura hlavního cíle do značné míry naznačuje postup řešení. Přesto lze konstatovat, že hlavní cíl byl splněn.

Na vymezený hlavní cíl disertační práce navazuje popis hypotéz. Doktorand předkládá pět hypotéz. Hypotézy nejsou doplněny o kritéria verifikace validity, proto lze předpokládat, že hypotéza je splněna, pokud výrok dosáhne více než 50% kladných odpovědí.

Závěry disertační práce nejsou natolik vyzrálé, aby se daly zevšeobecnit jako jednoznačné doporučení pro praxi a aby z teoretického pohledu byl výzkum v dané oblasti ukončen (disertační práce je do značné míry úvodem do následujících výzkumných aktivit).

III. Postup řešení problému

Postup řešení je naznačen v úvodu práce. Metodika zpracování výzkumu disertační práce je zpracována velmi zvláštním způsobem. V kapitole 2.1 pod názvem *Základní pojmy* týkající se výzkumné části je uvedeno, např. co to je primární výzkum, kvantitativní výzkum a dále jsou zde popsány tři metody výzkumu. Pod názvem kapitoly jsem si představoval vymezení pojmů zkoumané problematiky a nikoli neúplný popis některých metod. Proto tuto kapitolu považuji za výraznou slabinu práce. Kapitola 2.2 *Metodika zpracování výzkumu* disertační práce obsahuje tři neúplné řádky, což považuji za nedostatečné, až absurdní.

Postup řešení nutno tedy dovozovat z obsahu práce. *Teoretická část* (kapitola první) má 58 stran (18 – 75 str.). *Výzkumná část* disertační práce (kapitola 2.) se rozkládá na stranách 76 až 113 (tedy jde o 38 stran). Pak následuje *Závěr práce* (3. kapitola) v rozsahu 5 stran (tzn. 114 – 118). Z textu této kapitola však plyne, že nejde v podstatě o závěr, ale o shrnutí

poznatků disertační práce. Následuje kapitola 4. *Přínosy disertační práce* (str. 119 – 121). Zakončení práce („závěr“) tedy ve skutečnosti schází.

Z výstavby práce a rozsahu jednotlivých kapitol jsem poněkud zmaten (resp. nechápu logiku myšlenkových postupů autora).

IV. Výsledky disertační práce a její konkrétní přínos

Výsledky disertační práce hodnotím ve dvou polohách: *teoretická část* a *konkrétní výzkumná část* práce.

Teoretická část začíná (kap. 1.1, str. 18 - 19) „telegrafickým“ vymezením pojmů zkoumané problematiky bez jakéhokoli úvodu a závěrečného komentáře. Kapitola 1.2 Organizace (str. 20 – 51) přináší popis a přehled poznatků běžně známých z vysokoškolského studia (bakalářského nebo magisterského na oborech zaměřených na problematiku managementu) bez výrazných teoretických „novinek“. Nechápu však skutečnost, že organizačnímu chování, které je výzkumným jádrem disertační práce (dokonce toto spojení je v názvu práce), jsou věnovány pouze 2 strany textu (str. 30 – 32) bez jakéhokoli komentáře (podkapitola končí obrázkem) a o vývoji organizačního chování (jak avizuje název práce) není uveden v této části práce ani řádek!!

„Druhá“ kapitola 1.2 (viz poznámky k chybnému označování kapitol) na str. 52 – 75 má vyšší odborný náboj. Po obecně dostupných informacích (str. 52 – 58) se text posouvá obsahově k tématu disertační práce. Prezentované poznatky na stranách 58 – 72 jsou však často znehodnoceny tím, že text podkapitol není dokončen, např. autor zakončí podkapitolu odřádkami, obrázkem nebo tabulkou bez shrnutí, vyvození dílčího závěru atd. (tzn. čtenáři „domyslí“ si pokračování sám).

Název kapitoly 1.2.9 *Model organizace* je poněkud nepřesný, protože se věnuje vztahu „organizace a zde využívaných ICT“ (citace autora práce, str. 73). Doktorand prezentuje, že vytvořil model v různých podobách rozpracování (obr. 15 – 18, str. 73 – 75), který odvodil z předchozího teoretického textu. Nutno konstatovat, že jde pouze o grafický model se zajímavými myšlenkami. Ale není vůbec doloženo, z kterých pramenů (např. předchozích kapitol čerpal), jakými postupy dospěl k modelu (aby bylo možné vyhodnotit jeho validitu, resp. míru platnosti pro další aplikaci) a jak je to u doktoranda „obvyklé“, kapitola končí obrázkem č. 18 bez komentáře a bez textu, který by zakončoval teoretickou část (prvou kapitolu) s naznačením kontextu s následující druhou „výzkumnou“ kapitolou. Tedy teoretická část působí jako „nedokončená skladba“!!

Konkrétní výsledky nabízí kapitola druhá, třetí a souhrnně čtvrtá. Výsledky nejsou však natolik komplexní, jak vyznívá z názvu disertační práce „*Vývoj organizačního chování vlivem ICT*“. Konkrétní přínos disertační práce je v otevření řady aktuálních problémů v oblasti organizačního chování, které nejsou však dopracovány do hloubky. Výsledky výzkumu potvrzují nebo nepotvrzují jednotlivé hypotézy, ale nepřinášejí jednoznačně zevšeobecnující

závěry. Obecně řečeno práce se tváří, že dává všeobecnou odpověď na otázky související s tématem „*Vývoj organizačního chování vlivem ICT*“, což neodpovídá skutečnosti. Jiná situace je v různých interkulturních prostředích (tedy zda vlastníky a manažery jsou Češi nebo zahraniční osoby apod.), jiná situace je v případě odlišných právních forem firem (tzn. OSVČ, s. r. o, akciová společnost, družstvo, v. o. s. atd.). Schází tedy zúžení cílů (zacílení) disertační práce na konkrétní typ a formu firmy. Zejména není věnovaná pozornost vývoji organizačního chování vlivem ICT u korporací s množstvím outsourcingovaných organizačních složek po celém světě a integrovaných prostřednictvím společného virtuálního prostoru.

Například výsledky výzkumů (str. 84 – 113) jsou inspirativní. Pokud vynechám diskuse o počtu respondentů, počtu odpovědí, interpretaci výsledků apod., musím mít na mysli hlavní výtku uvedenou výše. Byly by dosažené výsledky shodné, kdybychom vybrali jiný objekt a jiný vzorek respondentů výzkumu (firmy v jiné právní formě, působící v jiném odvětví, mající pouze regionální nebo mezinárodní rozsah působnosti apod.)? Tudíž kladu otázku, jaká je reprezentativnost výsledků výzkumu a jeho užitečnost pro praxi a rozvoj vědního oboru?

Obdobný názor mám i na „Závěr práce“ (str. 114 – 118). Prezentované myšlenky jsou inspirativní a vedoucí k odborným úvahám, ale... Doktorand na str. 114 píše: „Cílem této disertační práce bylo popsat, analyzovat a provést syntézu, čili učinit závěry v oblasti prosazování ICT v českých organizacích.“ Klíčovým slovem je „českých“. Otázkou je, zda potvrzené nebo nepotvrzené hypotézy, a z nich vyvozené závěry, jsou platné pro celý „český“ prostor?

V. Význam pro praxi a rozvoj vědního oboru

Zásadní poznatky jak z teoretického, tak praktického hlediska jsou uvedeny na stranách 119 – 121 (kapitola 4.). Pedagogický přínos vidím v aplikaci úvah o „modelech organizace“, které autor prezentuje jako vlastní, nebo o technostresu.

Teoretický přínos je ve fázi „zrodu“, závěry disertační práce chápu jako „předvýzkum“ pro další komplexnější výzkumné aktivity v oblasti „vývoj organizačního chování pod vlivem ICT“. Přínos pro rozvoj vědního oboru je pouze částečný, protože disertační práce disponovala informacemi z relativně malého vzorku respondentů a terénní výzkum nebyl zaměřen na širší spektrum oborů a firem.

Dospívám k závěru, že disertační práce nepřináší poznatky obecně uplatnitelné v praxi. Dosažené výsledky jsou použitelné pouze v malém okruhu firem.

VI. Formální úprava disertační práce a jazykové úrovni

Po jazykové stránce má práce dobrou úroveň. Bohužel jsem shledal nedostatky ve formální úpravě (vč. obsahu). Na straně 20 se nachází kapitola 1.2, pak následuje kapitola 1.2.1. Načež pokračují

kapitoly 1.1.1 až 1.1.4!! A na straně 52 nalézáme znovu kapitolu 1.2, na straně 53 podruhé kapitolu 1.2.1!!! Nechápu, jak doktorand může opomenout takové nedostatky odstranit.

Dílčí výhrady mám ke stylistice. Autor práce se v některých částech vyjadřuje až telegraficky bez uvedení kontextu (např. kap. 1.1). Některé podkapitoly končí odrážkami (např. str. 19, 21, s. 30, 60, 61, 78, 94, 97 aj.) nebo obrázky (str. 32, 69, 72, 75, 82 aj.) bez dílčího zakončení, a tudíž působí dojmem neúplnosti. Rovněž nadpisy podkapitoly 2.3.3 nebo 2.3.7 a 2.4.3 neodpovídají zvyklostem spisovného jazyka (viz „... I. - ho výzkumu“). Obdobný nedostatek je i u kapitoly 2.4.4. Někdy jsou tabulky naskládány za sebou bez proložení textem a bez komentářů, což také nepovažuji za vhodné (viz str. 84 – 85). Rozsah kapitoly 2.4.2 je minimální a nevyvážený oproti jiným kapitolám atd., což nasvědčuje, že autor si nestanovil jasnou koncepci výstavby práce.

VII. Souhrnné stanovisko

Shrnutí posudku:

- Disertační práce není zpracována stoprocentně zodpovědně, má řadu nedostatků. Naplňuje cíl. Dosažené výzkumné výsledky jsou přijatelné. Formální požadavky kladené na disertační práci jsou naplněny „laxně“.
- Práce je přínosem pro praxi firem, které mají shodné charakteristiky jako ve zkoumaném vzorku.
- Dílčí nedostatky uvedené v oponentním hodnocení (posudku) nejsou natolik podstatné, abych práci nedoporučil k obhajobě. Očekávám však, že při obhajobě doktorand vysvětlí obsahové i formální nedostatky.
- Předkládám následující otázky k projednání při obhajobě:
 - *Okomentujte možnosti pokračování výzkumu založeného disertační prací.*
 - *Uveďte podmínky, za kterých se dají poznatky z disertační práce aplikovat v praxi.*
 - *Prokažte teoretickými argumenty a praktickými příklady platnost modelu na str. 115 (obrázek č. 26).*

•

Disertační práci (přes řadu negativních stanovisek) **doporučuji k obhajobě** a v případě jejího úspěšného průběhu **doporučuji panu Ing. et Ing. Ondřeji Tichého udělit titul Ph.D.**

Ostrava, 30. 4. 2013

Prof. Ing. Zdeněk Mikoláš, CSc.

Vysoká škola podnikání, a. s., Ostrava